

УДК 342.9:612-054.73

Ольга Сkochиляс-Павлів

Національний університет “Львівська політехніка”,

доктор юридичних наук,

доцент,

доцент кафедри адміністративного та інформаційного права

Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти

olypav2019@gmail.com

ORCID : 0000-0001-6737-7628

Галина Лук’янова

Національний університет “Львівська політехніка”,

доктор юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного та інформаційного права

Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти

lukianova@ukr.net

ORCID : 0000-0003-1109-9299

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ

<http://doi.org/10.23939/Law2022.35.209>

© Сkochиляс-Павлів О., Лук’янова Г., 2022

Розглянуто адміністративно-правовий механізм реалізації права на медичну допомогу внутрішньо переміщеними особами. Проаналізовано тлумачення поняття “внутрішньо переміщена особа”, які закріплені у законодавстві зарубіжних країн, таких як: Грузія, Республіка Азербайджан, Республіка Туреччина, Республіка Молдова, Республіка Хорватія. Виокремлено такі ознаки досліджуваної категорії, які виникають із законодавчого визначення внутрішньо переміщеної особи, яке закріплене в національному законодавстві: 1) наявність громадянства України або посвідки на тимчасове проживання; 2) вимушена зміна місця постійного проживання у межах території України; 3) збройний конфлікт, тимчасова окупація, повсюдні прояви насильства, порушення прав людини, надзвичайні ситуації природного чи техногенного спрямування як причини переселення; 4) обов’язковий облік в уповноважених органах. Вказано, що серед конституційних прав одним із основних є право на медичну допомогу внутрішньо переміщених осіб. Право на медичну допомогу визначено як систему правових норм, що регулюють відносини з приводу збереження, підтримання та зміцнення здоров’я. Закон України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” закріплює право на забезпечення лікарськими засобами у випадках та порядку, визначених законодавством, а також право на надання внутрішньо переміщеним особам необхідної медичної допомоги в державних та комунальних закладах охорони здоров’я. Розмежовано поняття “медична допомога”, “медична послуга”, “медичне обслуговування”. Окреслено проблеми та шляхи їх вирішення щодо реалізації внутрішньо переміщеними особами права на медичну допомогу.

Ключові слова: внутрішньо переміщена особа, право на медичну допомогу, медична допомога, медична послуга, медичне обслуговування.

Постановка проблеми. Конституція України закріпила основні цінності та принципи демократичної, соціальної, правової держави, основами якої є визнання людини найвищою соціальною цінністю та верховенство права. І навіть в умовах повномасштабної війни Українська держава дотримується проголошених постулатів. Особливо гостро на сьогодні постає питання про забезпеченість прав, свобод людини і громадянина, особливо внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), які проживали на територіях областей, у яких ведуться активні бойові дії. Проте криза із внутрішнім вимушеним переміщенням населення в Україні виникла ще у 2014 р. у контексті збройного конфлікту у Донецькій та Луганській областях та окупації Кримського півострова. За даними Міністерства соціальної політики України, станом на липень 2021 р. кількість ВПО становила майже 1 млн 473 тис. осіб або 1 млн 195 тис. сімей, які вимушено покинули свої домівки через збройний конфлікт у східних областях країни, серед них – 51 тис. осіб із інвалідністю та понад 195 тис. дітей [1]. Звичайно, після війни вказані показники збільшаться в кілька разів. Водночас збільшиться і кількість проблем, які виникають у процесі реалізації ВПО своїх конституційних прав, зокрема права на медичну допомогу.

Аналіз дослідження проблеми. Деякі проблемні аспекти реалізації внутрішньо переміщеними особами своїх прав висвітлено у працях таких дослідників, як: О. І. Безпалова, С. Б. Булеца, М. В. Менджул, Ю. С. Паніна, О. Я. Рогач, М. В. Савчин, М. М. Сюсько та ін. Однак зазначені науковці здебільшого акцентували увагу на реалізації ВПО своїх соціальних, виборчих, житлових прав та лише поверхнево досліджували їхнє право на медичну допомогу.

Мета статті – комплексне та ґрунтовне дослідження особливостей, а також проблем реалізації права на медичну допомогу внутрішньо переміщеними особами.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Керівних принципів ООН з питань внутрішнього переміщення, внутрішньо переміщеними особами (internally displaced persons) є особи або групи осіб, які в результаті або з метою уникнення наслідків збройного конфлікту, ситуації загального насильства, порушень прав людини, стихійних або антропогенних лих були змушені покинути свої будинки або місця постійного проживання, не перетнувши міжнародно визнаний державний кордон [2]. Подібне тлумачення закріплено і в національному законодавстві. Наприклад, у ч. 1 ст. 1 Закону України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” передбачено, що внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного спрямування [3]. Своєю чергою, підтвердженням факту внутрішнього переміщення і взяття на облік внутрішньо переміщеної особи є довідка, механізм видачі та типова форма якої затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. № 509 [4].

Слід звернути увагу на тлумачення поняття “внутрішньо переміщена особа”, які закріплені й у законодавстві зарубіжних країн. Так, згідно з ч. 1 ст. 6 Закону Грузії “Про внутрішньо переміщених осіб та тих, що зазнають переслідувань, з окупованих територій Грузії”, ВПО – це особи, які були вимушені залишити своє місце постійного проживання і не можуть повернутися через окупацію іноземною державою території, агресію, збройний конфлікт, масове насильство, що створювало загрозу порушення здоров'я, свободи, прав таких осіб та членів їхніх сімей. Міністерство в справах біженців та розселення Грузії на підставі заяви відповідної особи протягом місяця приймає рішення про надання їй статусу внутрішньо переміщеної (ст. 8) [5].

Правове положення внутрішньо переміщених осіб у Республіці Азербайджан регулюється Законом “Про статус біженців і вимушених переселенців (осіб, переміщених всередині країни)”. Відповідно до ч. 2 ст. 1 цього закону, термін “вимушений переселенець (особа, переміщена всередині країни)” застосовується до осіб, які переїхали в інше місце у межах території Республіки Азербайджан та вимушені були покинути постійне місце проживання з огляду на військову агресію, природні чи техногенні катастрофи. Такі особи подають спеціальну заяву, яка реєструється відповідними органами виконавчої влади Республіки Азербайджан, на підставі чого протягом місяця приймається рішення про надання статусу “вимушений переселенець” [6].

Слід зауважити, що не в усіх державах є нормативно-правові акти, які б закріплювали визначення внутрішньо переміщеної особи. Для прикладу, у Турецькій Республіці, відповідно до Парламентського Проекту “Повернення додому та реабілітація” причинами міграції названо розвал тваринництва та сільського господарства внаслідок заборони необмеженого використання пасовищ та військових операцій (збройних) сутичок. Цей проєкт зачіпає інтереси обмеженого кола осіб – переселенців з сільської місцевості, не згадуючи про вимушених переселенців із районних центрів [7].

Відсутнє законодавче визначення ВПО і в Республіці Молдова, попри значну кількість підзаконних нормативно-правових актів, які стосуються правового статусу зазначеної категорії осіб. На думку, М. В. Менджул та Ю. С. Паніної, це зумовлено тим, що збройний конфлікт тривав недовго та після виникнення проблеми ВПО були складені списки таких осіб, а згодом уточнені і здійснені заходи щодо повернення їх у місце постійного проживання [8].

Відповідно до Закону Хорватії “Про статус вимушених переселенців та біженців”, особи, які втекли з місця постійного проживання, щоб уникнути небезпеки в результаті збройного конфлікту чи агресії, набувають статусу переміщеного або біженця. Своєю чергою, ч. 2 ст. 2 зазначеного закону містить положення про те, що переміщеною є особа, яка втекла з однієї території Республіки Хорватія на іншу її територію [9].

Варто зауважити, що з двадцяти восьми країн Європейського Союзу тільки у Хорватії було прийнято окремий закон, який стосується ВПО. Як свідчить практика, національні закони, присвячені правовому статусу ВПО, приймалися і приймаються лише в тих країнах і тоді, коли виникають обставини, які спричиняють масові переміщення осіб всередині країни (Грузія, Азербайджан, Турецька Республіка тощо) [10, с. 23].

Із українського законодавчого визначення внутрішньо переміщеної особи впливають такі ознаки досліджуваної категорії: 1) наявність громадянства України або посвідки на тимчасове проживання; 2) вимушена зміна місця постійного проживання у межах території України; 3) збройний конфлікт, тимчасова окупація, повсюдні прояви насильства, порушення прав людини, надзвичайні ситуації природного чи техногенного спрямування як причини переселення; 4) обов’язковий облік в уповноважених органах.

Характерною особливістю ВПО є комплекс прав, гарантованих державою. О. Я. Рогач права та свободи ВПО умовно поділяє на десять груп: 1) права, що забезпечують нормальне фізичне існування ВПО; 2) права у сфері безпеки; 3) виборчі права; 4) права у сфері адміністративних правовідносин; 5) соціальні права; 6) права у сфері трудових правовідносин; 7) медичні права; 8) освітні права; 9) сімейні права; 10) інші права [10, с. 186]. Своєю чергою, в юридичній літературі можемо знайти поділ прав ВПО на основні, тобто конституційні, та додаткові права.

На жаль, в реаліях сьогодення навіть звичайним громадянам інколи складно повною мірою реалізувати свої права, зокрема право на медичну допомогу, що зумовлено неналежним фінансуванням сфери охорони здоров’я, високою вартістю, а іноді недоступністю, медичних препаратів та курсів лікування, низькою мотивацією медичних працівників через неналежний рівень оплати праці тощо.

Право на медичну допомогу є одним із основних можливостей людини, яке визначене не тільки на конституційному рівні (ст. 49 Конституції України), але й відображено у міжнародно-правових стандартах: Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права (ст. 13),

Європейській соціальній хартії (п. 13 ч. I), Конвенції про права дитини (ст. 24), Конвенції про права людини та біомедицину (ст. 3) тощо.

Своєю чергою, Законом України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” закріплено право на забезпечення лікарськими засобами у тих випадках і в тому порядку, які визначені законодавством, а також право на надання ВПО необхідної медичної допомоги в будь-яких комунальних та державних закладах охорони здоров'я [3], які можемо йменувати як медичні права ВПО.

Дефініцію поняття “право на медичну допомогу” можна визначити як систему правових норм, що регулюють відносини з приводу збереження, підтримання та зміцнення здоров'я [11, с. 374]. О. О. Прасов право особи на медичну допомогу розглядає як можливість отримання комплексу заходів, спрямованих на оздоровлення та лікування у стані, що на момент їхнього надання загрожує життю, здоров'ю і працездатності, які здійснюють професійно підготовлені працівники [12, с. 8]. Водночас ширше тлумачення пропонує І. Я. Сенюта. На її думку, право людини на медичну допомогу включає заходи реабілітації, які застосовують з метою збереження, зміцнення, розвитку та, у разі порушення, відновлення максимально досяжного рівня фізичного й психічного стану людського організму [13, с. 282].

Що ж стосується законодавчого визначення безпосередньо поняття медичної допомоги, то воно сформульовано в ч. 1 ст. 3 Основ законодавства про охорону здоров'я [14] і є, на нашу думку, вдалим. По-перше, медичною допомогою є діяльність професійно підготовлених медичних працівників; по-друге, така діяльність спрямована не тільки на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію з огляду на хвороби, травми, отруєння і патологічні стани, але й також через вагітність та пологи.

У ч. 1 ст. 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я також згадується поняття “медична послуга (послуга з медичного обслуговування населення)”. Цей термін вперше закріплено на законодавчому рівні із прийняттям Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я” від 06.04.2017 р. № 2002-VIII.

Таким чином, виникає необхідність розмежування понять “медична допомога”, “медична послуга”, “медичне обслуговування”. Ще у своєму Рішенні від 29.05.2002 р. у справі № 1-13/2002 Конституційний Суд України зазначив, що дефініції цих понять і термінів, наведені науковцями і практиками, є різноманітними, трактуються як синоніми, як антоніми і як частина одна одної [15].

У медичному словнику поняття “медична допомога” визначається як послуга, що надається представниками медичної професії, з метою підтримання, відновлення здоров'я пацієнтів [16]. Однак те, що медична допомога є послугою, є не лише в доктрині, але й у нормативно-правових актах. Для прикладу, в Угоді про надання медичної допомоги громадянам держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав вказано, що планова медична допомога є комплексом медичних послуг, що надаються при гострих порушеннях фізичного або психічного здоров'я пацієнта і не становлять безпосередньої загрози здоров'ю чи життю оточуючих [17].

На нашу думку, слід погодитися із Т. В. Блашук, яка зазначає, що відмінною ознакою “медичної послуги” та “медичної допомоги” є різні суб'єкти діяльності. У першому випадку – заклад охорони здоров'я, фізична особа-підприємець, яка зареєстрована та одержала в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики та уклали договір про медичне обслуговування населення з головними розпорядниками бюджетних коштів; у другому випадку – професійно підготовлені медичні працівники. Відтак спільною ознакою є мета такої діяльності – профілактика, діагностика, лікування та реабілітація через хвороби, травми, отруєння і патологічні стани, а також через вагітність та пологи [18].

Дефініція поняття медичного обслуговування, яка закріплена у абз. 5 ч. 1 ст. 3 Основ законодавства про охорону здоров'я, вказує на те, що останнє обмежується не тільки медичною допомогою, але й включає діяльність закладів охорони здоров'я та фізичних осіб-підприємців, яка безпосередньо пов'язана з її наданням.

Проаналізувавши положення Конституції України, Цивільного кодексу України, Основ законодавства України про охорону здоров'я, можемо визначити структуру права на медичну допомогу. У своїй дисертації О. О. Прасов зміст права на медичну допомогу розглядає як сукупність можливостей фізичної особи вільно, на власний розсуд визначати свою поведінку у сфері оздоровлення та лікування. Ці можливості поведінки обумовлюються об'єктивним становищем речей, станом здоров'я, соціальним статусом особи [12, с. 9]. Розглядаючи відносини з надання медичної допомоги, А. М. Савицька робить висновок про договірну основу їх виникнення. Вона також відзначає, що об'єктом правовідносин, які існують між хворим і лікувальною установою, є медичні послуги з лікування. Ці послуги належать до категорії нематеріальних благ [19, с. 67].

Здійснивши аналіз національного законодавства, а також юридичної літератури, можемо виділити особливості та проблеми реалізації внутрішньо переміщеними особами права на медичну допомогу.

Право на медичну допомогу включає право на ефективне та доступне медичне обслуговування, право на таємницю про стан здоров'я, право на медичну інформацію, можливість вільного вибору лікаря та методів лікування. Водночас реалізувати останнє можливо шляхом укладення договору про надання медичної допомоги (послуг), а також декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу (далі – Декларація). Безумовно, позитивним є те, що право обрати лікаря ВПО як пацієнт може незалежно від зареєстрованого місця проживання, але з числа осіб, які зазначені у договорі про медичне обслуговування, що укладений між Національною службою здоров'я України та надавачем первинної медичної допомоги. Окрім того, від ВПО не вимагається довідка про взяття на облік, оскільки остання не належить до документів, необхідних для укладення Декларації (Розділ 3 Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу [20] (далі – Порядок)).

Однак все ж таки існують певні обмеження під час укладення Декларації, зокрема для ВПО. Так, згідно з ч. 2 Розділу 2 Порядку пацієнт не може обрати лікаря у випадку, якщо кількість пацієнтів перевищує одну тисячу вісімсот осіб на одного сімейного лікаря, дві тисячі осіб на одного лікаря-терапевта, дев'ятсот осіб на одного лікаря-педіатра. Таким чином, ВПО через малоінформованість, неналежний доступ до інформації про те, куди і в якому порядку можна звернутися для укладення Декларації, не можуть повною мірою реалізувати своє право на вільний вибір лікаря, а відтак – право на медичну допомогу загалом.

Ще однією проблемою реалізації ВПО права на медичну допомогу часто є відсутність у таких осіб медичної документації. Особливо актуальною ця проблема є для осіб із інвалідністю, онкохворих, а також осіб, які страждають на захворювання туберкульозом, цукровим діабетом, гепатитом тощо. Саме тому доцільним є створення єдиної інформаційної бази даних, яка б містила відповідні відомості про стан здоров'я будь-якого пацієнта, що значно б покращило належну та вчасну медичну допомогу.

Як зазначає С. Б. Булеца, раніше допомога та лікування ВПО здійснювалася за кошти спеціальних державних або обласних програм. Де-юре медична допомога є безкоштовною, проте де-факто громадяни України, зокрема і ВПО, змушені платити навіть за народження дитини. Окрім цього, перепорою у належній реалізації права на медичну допомогу ВПО є також застаріле діагностичне та лікувальне обладнання [21, с. 16]. Дійсно, незважаючи на позитивні зміни в системі охорони здоров'я в останні роки, доводиться констатувати, що корупційні схеми досі існують, особливо при проходженні медико-соціальних експертних комісій для встановлення групи інвалідності. Для ВПО цей процес ускладнюється ще й тим, що часто у них, як вже зазначалося, відсутня будь-яка медична документація. Тому інформаційна кампанія щодо можливих способів захисту своїх прав серед ВПО має першочергове значення.

Висновки. Право внутрішньо переміщених осіб на медичну допомогу, серед усіх прав, гарантованих Конституцією, є чи не найменш врегульованим в Україні. Це зумовлено, передусім, відсутністю чіткого розмежування понять “медична допомога” та “медична послуга”, як наслідок – хибне

розуміння щодо оплати за надані лікарем послуги (допомогу). Попри значну кількість нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері медицини, у профільному Законі України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” чітко не закріплено питання реалізації права на медичну допомогу, що, своєю чергою, потребує доопрацювання. Серед проблем реалізації ВПО права на медичну допомогу виділено: по-перше, малоінформованість та неналежний доступ до інформації щодо укладення Декларації про вибір лікаря, що надає первинну медичну допомогу; по-друге, відсутність медичної документації; по-третє, неналежне фінансування медичних закладів; по-четверте, недостатнє забезпечення ВПО лікарськими засобами. Для вирішення зазначених проблем нагальним є створення єдиної інформаційної бази даних, яка б містила відомості про стан здоров'я будь-якого пацієнта, що забезпечить якісне та швидке надання медичної допомоги. Підтримуємо також думки вчених та практиків про доцільність прийняття Медичного кодексу України. Зважаючи на те, що кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні збільшується з кожним днем, в Медичному кодексі України необхідно чітко прописати право на медичну допомогу та гарантії його реалізації для внутрішньо переміщених осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб / Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/15904.html>.
2. Guiding Principles on Internal Displacement. URL: <http://www.unhcr.org/protection/idps/43ce1cff2/guiding-principles-internal-displacement.html>.
3. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
4. Порядок оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. № 509. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-%D0%BF>.
5. Law of Georgia on Internally Displaced Persons – Persecuted from the Occupied Territories of Georgia. (2014). URL: <http://mra.gov.ge/res/docs/201406171444442634.pdf>.
6. The Law of Republic Azerbaijan (2008). URL: <https://www.osce.org/odihr/34311?download=true>
7. Return to Villages and Rehabilitation Project. (1994). URL: <http://www.refworld.org/pdfid/5a7aeca4.pdf>.
8. Менджул М. В., Паніна Ю. С. (2016). Поняття “внутрішньо переміщена особа”: порівняльний аналіз законодавства України та зарубіжних країн. *Порівняльно-аналітичне право*. № 4. С. 293–297.
9. Law on the Status of Displaced Persons and Refugees. (1993). URL: <http://www.refworld.org/cgi-bin/tehis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=5294bf094>.
10. Права внутрішньо переміщених осіб. (2017) : навч. посіб. / С. Б. Булеца, О. І. Котляр, Я. В. Лазур та ін. за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. Я. Рогача; д-ра юрид. наук, проф. М. В. Савчина. Ужгород : РІК-У. 436 с.
11. Герц А. А. (2016). Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ. 421 с.
12. Прасов О. О. (2007). Право на медичну допомогу та його здійснення : автореф. дис.. на к.ю.н. за спец.: 12.00.03. Харків. 22 с.
13. Сенюта І. Я. (2008). Право людини на медичну допомогу: деякі теоретико-правові аспекти. *Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення)* : матер. II Всеукр. конф. (м. Львів, 17–18 квітня 2008 р.). Львів. С. 277–283.
14. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
15. Рішення Конституційного Суду України від 29.05.2002 р. № 10-рп/2002. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02>.
16. Stedman's Medical Dictionary. URL: <https://www.medilexicon.com/dictionary/14541/>.
17. Угода про надання медичної допомоги громадянам держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав. (2000). URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_027.

18. Блащук Т. В. (2017). Договір про надання медичних послуг (медичного обслуговування) в умовах реформи медичної галузі. *Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право".* № 2(16). С. 1–14.
19. Савицкая А. Н. (1982). Возмещение ущерба, причиненного ненадлежащим врачеванием. Львов : Вища школа. 192 с.
20. Порядок вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2018 р. № 503. URL: https://portal.ehealth.gov.ua/uploads/2018/03/28/Poriadok_vyboru_likaria_PMD.pdf.
21. Булеца С. Б. (2016). Право внутрішньо переміщених осіб на медичну допомогу. *Конституційно-правові академічні студії.* № 1. С. 12–18.

REFERENCES

1. Sotsialnyi zakhyst vnutrishno peremishchenykh osib / Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/15904.html>.
2. Guiding Principles on Internal Displacement. URL: <http://www.unhcr.org/protection/idps/43ce1cff2/guiding-principles-internal-displacement.html>.
3. *Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib*: Zakon Ukrainy (2014, October 20) No. 1706-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
4. *Poriadok oformlennia i vydachi dovidky pro vzittia na oblik vnutrishno peremishchenoї osoby* : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy (2014, October 1) No. 509. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-%D0%BF>.
5. Law of Georgia on Internally Displaced Persons – Persecuted from the Occupied Territories of Georgia. (2014). URL: <http://mra.gov.ge/res/docs/201406171444442634.pdf>.
6. The Law of Republic Azerbaijan. (2008). URL: <https://www.osce.org/odihr/34311?download=true>.
7. Return to Villages and Rehabilitation Project. (1994). URL: <http://www.refworld.org/pdfid/5a7aecca4.pdf>.
8. Mendzhul, M. V., Panina, Yu. S. (2016). *Poniattia "vnutrishno peremishchena osoba": porivnialnyi analiz zakonodavstva Ukrainy ta zarubizhnykh krain* [The concept of "internally displaced person": a comparative analysis of the legislation of Ukraine and foreign countries]. *Porivnialno-analitychne pravo.* No. 4. P. 293–297 [in Ukrainian].
9. Law on the Status of Displaced Persons and Refugees. (1993). URL: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=5294bf094>.
10. *Prava vnutrishno peremishchenykh osib* [Rights of internally displaced persons]. (2017): navchalnyi posibnyk; Buletsa, S. B., Kotliar, O. I., Lazur, Ya. V. ta in.; za zah. red.: d-ra yuryd. nauk, prof. Rohacha, O. Ia.; d-ra yuryd. nauk, prof. Savchyna, M. V. Uzhhorod: RIK-U [in Ukrainian].
11. Herts, A. A. (2016). *Dohovirni zoboviazannia u sferi nadannia medychnykh posluh*. [Contractual obligations in the field of medical services]. Doctor's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
12. Prasov, O. O. (2007). *Pravo na medychnu dopomohu ta yoho zdiisnennia*. [The right to medical care and its realization]. Doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
13. Seniuta, I. Ya. (2008). *Pravo liudyny na medychnu dopomohu: deiaki teoretyko-pravovi aspekty*. [The human right to medical care: some theoretical and legal aspects]. *Medychne pravo Ukrainy: pravovy status patsientiv v Ukraini ta yoho zakonodavche zabezpechennia (henezys, rozvytok, problemy i perspektyvy vdoskonalennia): materialy II Vseukrainskoi konferentsii (m. Lviv, 17–18 kvitnia 2008 r.)*. Lviv [in Ukrainian].
14. *Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia*: Zakon Ukrainy (1992, November 19). No. 2801-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
15. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy (2002, May 29). No. 10-rp/2002. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02>.
16. Stedmans Medical Dictionary. URL: <https://www.medilexicon.com/dictionary/14541/>.
17. Uhoda pro nadannia medychnoi dopomohy hromadianam derzhav-uchasnyts Spivdruzhnosti Nezaleznykh Derzhav. (2000). URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_027.
18. Blashchuk, T. V. (2017). *Dohovir pro nadannia medychnykh posluh (medychnoho obsluhovuvannia) v umovakh reformy medychnoi haluzi*. [Agreement on the provision of medical services (medical care) in the context of the reform of the medical sector]. *Chasopys Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Serii "Pravo"*. No. 2 (16). P. 1–14 [in Ukrainian].

19. Savytskaia, A. N. (1982). *Vozmeshchenye ushcherba, prychynennoho nenadlezhashchym vrachevanyem* [Compensation for damage caused by improper medical treatment]. Lvov: Vyshcha shkola.
20. *Poriadok vyboru likaria, yakyi nadaie pervynnu medychnu dopomohu*: Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy (2018, March 19). No. 503. URL: https://portal.ehealth.gov.ua/uploads/2018/03/28/Poriadok_vyboru_likaria_PMD.pdf.
21. Buletsa, S. B. (2016). *Pravo vnutrishno peremishchenykh osib na medychnu dopomohu* [The right of internally displaced persons to medical care]. *Konstytutsiino-pravovi akademichni studii*. No. 1. P. 12–18 [in Ukrainian].

Дата надходження: 09.08.2022 р.

Olha Skochylias-Pavliv

Lviv Polytechnic National University,
Doctor of Juridical Sciences, Docent
Associate Professor of the Department of Administrative and Informational Law
of the Educational-Scientific Institute of Jurisprudence,
Psychology and Innovative Education
olypav2019@gmail.com
ORCID : 0000-0001-6737-7628

Halyna Lukianova

Lviv Polytechnic National University,
Doctor of Juridical Sciences, Docent
Associate Professor of the Department of Administrative and Informational Law
of the Educational-Scientific Institute of Jurisprudence,
Psychology and Innovative Education,
lukianova@ukr.net
ORCID : 0000-0003-1109-9299

**ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM OF REALIZATION OF THE RIGHT
TO MEDICAL CARE BY INTERNALLY DISPLACED PERSONS**

The article analyzes the administrative and legal mechanism of realization of the right to medical care by internally displaced persons. The interpretation of the concept of “internally displaced person”, which are enshrined in the legislation of foreign countries, such as Georgia, the Republic of Azerbaijan, the Republic of Turkey, the Republic of Moldova, the Republic of Croatia, is analyzed. Isolated the following features of the studied category, which follow from the legislative definition of an internally displaced person, which is enshrined in national legislation: 1) the presence of Ukrainian citizenship or temporary residence permit; 2) forced change of place of permanent residence within the territory of Ukraine; 3) armed conflict, temporary occupation, widespread violence, human rights violations, emergencies of natural or man-made nature as reasons for resettlement; 4) obligatory registration in the authorized bodies. It is stated that among the constitutional rights one of the main ones is the right to medical care for internally displaced persons. The right to medical care is defined as a system of legal norms that regulate relations concerning the preservation, maintenance and promotion of health. The Law of Ukraine “On Ensuring the Rights and Freedoms of Internally Displaced Persons” enshrines the right to be provided with medicines in cases and in the manner prescribed by law, as well as the right to provide internally displaced persons with necessary medical care in state and municipal health care facilities. The concepts of “medical care”, “medical service”, “medical assistance” are distinguished. Problems and ways to solve them regarding the realization of the right to medical care by internally displaced persons are outlined.

Key words: internally displaced person, right to medical care, medical care, medical service, medical assistance.